

HULPMIDDEL OM NA DIE VOLGENDE GENETIESE PRODUKSIEVLAK TE BEWEEG

Dr Bobbie van der Weshuizen
SA Stamboek

In vandag se moeilike ekonomiese tye is dit van kardinale belang om diere te **selekteer** wat **geneties meerderwaardig** en so gevorderd moontlik is ten opsigte van optimale produksie- en reproduksie eienskappe binne die omgewing waarin die dier geplaas word.

Die tyd is lank al verby dat teeldiere (bulle of jong versies) bloot net met die oog geselekteer en gekoop word om 'n genetiese inpak in enige kommersiële of stoetskudde te maak. Daar is vandag addisionele inligting tot die koper se beskikking om met groot sukses 'n beter ingeligte besluit te maak wanneer teeldiere gekoop word.

Hiermee word daar nie gesê dat die oog nie belangrik is nie, intendeel, 'n dier kan ook nie net bloot op syfers aangekoop word nie. Die dier moet goed met die oog gekritiseer word vir enige funksionele afwykings. Daar moet dus aangedring word op alle beskikbare prestasiedata, veral BLUP-teelwaardes, voordat 'n besluit gemaak kan word om 'n teeldier te koop. Indien enige iemand gedink het dat die gebruik en relevansie van BLUP-teelwaardes net vir die gebruik van die stoetteler is, word daar 'n groot aanname-fout gemaak. Die gebruik van BLUP-teelwaardes by die aankoop van teeldiere in 'n kommersiële kudde kan enorme waarde byvoeg.

Watter tipe dier sal die kudde geneties verbeter? Dit is die allerbelangrikste en beste vraag wat gevra moet word by die aankoop van teeldiere om binne die huidige bestuurspraktyk en omgewing die winsgewendheid van die boerderye te verhoog. **Hierdie vraag is slegs duidelik indien daar 'n duidelike telingsbeleid of teeldoelwit vir die kudde vasgestel is.** Formuleer eers 'n duidelike teeldoelwit vir die kudde, voordat daar bulle of verse op veilings ingekoop word.

'n Teeldoelwit word bepaal deur:

- watter tipe genetika of diere tans op die plaas beskikbaar is,
- die beperkings van natuurlike hulpbronne,
- die tipe bemarkbare produk,
- kennis en ondervinding van die mark en kliënte,
- asook die einddoel van die kudde binne die markte- en kliënte-basis.

Hou ook in gedagte dat die beste bul op een plaas en in een tipe boerderystelsel nie noodwendig die beste op 'n ander plaas of stelsel is nie. 'n **Teeldoelwit** hang dus daarvan af of die tipe dier op die spesifieke plaas sal floreer om winsgewend te produseer en te reproduseer.

'n Goed gedefinieerde telingsbeleid berus slegs op **ekonomies belangrike kenmerke en bestaan nooit uit slegs een kenmerk** nie. Dit sal byvoorbeeld minder wys wees vir 'n produsent om 'n teelbul aan te koop bloot net op direkte speen-meriete (m.a.w. die genetiese vermoë van die bul se kalwers om swaar by speen te weeg). 'n Eenvoudige teeldoelwit vir 'n speenkalf-stelsel gebaseer op BLUP teelwaardes sou gewees het: Hoë direkte speen-gewig (kalf-groei) teelwaarde, bo-gemiddelde (maar nie te hoë) speen-maternaal (melk), nie te hoë geboorte-teelwaarde nie (rondom die gemiddeld van die ras), asook goeie teelwaardes vir reproduksie-teelwaardes, soos ouderdom eerste kalf en interkalf-periodes (vir die doel van vervangingsverse).

Met die opstel van 'n teeldoelwit moet daar ook altyd ingedagte gehou word dat kenmerke geneties met mekaar gekoppel is. Speengewig is byvoorbeeld geneties gekoppel aan geboortegewig en 18 maande gewig. Dus, sou daar net bloot vir hoër speengewigte geselekteer word, sal daar ook 'n verhoging in geboorte en 18 maande gewigte verwag word. Hierdie genetiese korrelasie is gelukkig nie 100% nie en jy kan deur meer-kenmerk seleksie speengewigte geneties verhoog, terwyl bv.

geboorte-gewigte konstant bly of verlaag kan word. Daarom is seleksie bloot net op een kenmerk, nie gewens nie.

Meer-kenmerk seleksie of die samevoeging van 'n teeldoelwit raak egter gekompliseerd, veral as daar uiteindelik die beste “all-rounder” uitgekies moet word om die genetiese vermoë van alle ekonomiese belangrike eienskappe te verbeter.

Weens tegnologiese ontwikkeling raak diereteling al hoe meer gekompliseerd. **Stamboek** is daarom voortdurend besig om sy dienste en produkte aan te pas en uit te brei om produsente (**stoet sowel as kommersieel**) te help om op 'n maklike manier tred te hou met ontwikkeling, asook om dit te kan toepas in belang van die groter veebedryf.

Een nuwe opwindende produk is die daarstel van 'n fasiliteit waardeur vleisbeesprodusente maklik toegang kan verkry tot die nuutste inligting van vleisbeeste met genetiese evaluasies deur die Logix-stelsel. Hierdie fasiliteit staan egter los van die meer omvattende Logix-Webblad wat 'n wyer reeks funksionaliteite bied.

Die nuwe diens is gratis beskikbaar vir enige kommersiële of stoetteler, konsultant of enige ander persoon met 'n belangstelling in veeverbetering. Hierdie diens help om vinnig en doelgerig teeldiere te identifiseer om die genetiese vermoë van kuddes te komplimenteer. Hierdie diens word verskaf via 'n interaktiewe Webblad, bekend as www.SABeefBulls.com. Tans is daar 25 vleisbees-rasse wat van die diens gebruik maak.

Wat die BeefBulls.com funksie so gebruikers-vriendelik en doelgerig maak, is die feit dat enige gebruiker sy eie pas-maak telingsbeleid kan vaslê en dus 'n hand-pas soektog na die gewenste genetika vir sy kudde en omgewing kan uitoefen.

Daar is basies **twee maniere** om te “soek”. Die **eerste soektog** kan geloods word om inligting te vertoon van 'n enkele dier, indien die gebruiker die dier se rekenaarnommer, ID of die naam van die dier ken. Die dier se identifikasie-inligting kan bloot net ingelees word en alle genetiese inligting rakende die dier word dan vertoon, sowel as die teler van die dier as ook die huidige eienaar, sou die dier nog lewendig wees. Verder bied die nuwe fasiliteit ook volledige toegang tot al die stamboomgegevens met 'n keuse van 'n gekose eienskap waar die BLUP-teelwaarde deur die stamboom gevolg kan word. Stambome kan so ver soos tien generasies gevolg word, afhangende van die volledigheid van die stambome.

Die **tweede manier** behels 'n **groep-soektog**. Hierdie fasiliteit stel die gebruiker in staat om enige groep diere in ras-verband te soek op grond van vooraf opgestelde vereistes. Hierdie vereistes sal meestal geskoei wees op die betrokke gebruiker se doelwitte en voorkeure. Planne vir die verdere uitbreiding van SABeefBulls.com tydens 2017 sluit ook die koppeling van diere wat aangebied word op veilings en KI-bulle in. Daar word ook voorsien dat stoettelers toegang sal hê tot hulle eie kudde se diere op 'n kollektiewe basis (met ander woorde, bv. al jou vroulike diere wat voldoen aan die soektog-vereistes). Sodoende kan optimale parings uitvoer word op grond van die beperking van inteelt en om doelgerigte telingsdoelwitte te bereik soortgelyk aan die dienste wat Stamboek tans reeds vir die Suiwelbedryf bied deur middel van www.SADairyBulls.com.

SA BeefBulls.com is 'n hulpmiddel wat telers beslis kan help om na die volgende genetiese vlak met hul kudde te beweeg. ■

Met erkenning aan:
Red Meat / Rooivleis 8, pp 60–63 (2017)

SABeefBulls.com
Profit through Genetics
- at your service